

CONVO

KNNV afdeling Utrecht

Zomer 2026

Notulen ALV 2026
Faunapassage en de Otter
Groen Erfgoed in het Maximapark
Wintertelling op Oostbroek
Utrechtse Roeken in gevaar?

Onbekommerd

Onze natuurvader aller tijden, Jac. P. Thijssen, combineerde de wezenlijke eigenschappen die je van een natuurvader kunt verwachten: hij bestudeerde de natuur, deed aan natuureducatie, was beschermer en vooral ook geniet. Alle doelstellingen van de KNNV waren in zijn persoon verenigd.

Thijssen had een ex libris dat mij bijzonder aanspreekt. Een ex libris wordt niet meer zo vaak gebruikt. Het is een plaatje met een aansprekende afbeelding, dat vooraan in een boek wordt geplakt om aan te geven van wie dit boek is. Het ex libris van Thijssen toont een groepje zingende spreeuwen, met daaronder zijn bekende lijfspreuk: 'Onbekommerd'. Boven zijn naam zijn de stralen van een opgaande zon te zien. Deze spreuk vat zijn positieve levensinstelling en zijn liefde voor de vrije natuur treffend samen.

Ten tijde van Thijssen was de natuur al sterk bedreigd. Er waren toen redenen genoeg om je hierover te bekommeren. Het woord 'onbekommerd' past hier niet bij, dus waarom Thijssen juist dit woord als levensmotto koos, roept vragen op. Hij bekommerde zich wel degelijk over de natuur, maar deed dit blijkbaar met een onbekommerd gemoed. Uit zijn positieve instelling bleek ongetwijfeld dat hij er vertrouwen in had dat het allemaal wel goed zou komen. Of was hij naïef, en bleef hij zijn leven lang het kind dat onbevangen door het vrije veld huppelt? Zou hij in deze tijden van klimaatverandering, luchtvervuiling, pesticiden, areaalvernietiging en oorlogsgeweld nog steeds onbekommerd blijven?

Ik denk het wel. Zo'n levensinstelling zit in iemand verankerd. Het is een manier om positief te blijven en het kind in je te blijven koesteren. Het is een vorm van troost zonder de hoop te verliezen. Achter het woord 'onbekommerd' op het ex libris staat een punt. Dat zal geen toeval zijn. Het woord is ook een stellingname, een opdracht. Punt uit.

Voorpagina: Aapjesorchis, Gerendal
foto: Paul Damoiseaux

Inhoud

- 2 Onbekommerd
- 3 Notulen ALV 2026
- 4 Verslag Extra ALV 2025
- 5 Faunapassage en de Otter
- 6 Groen Erfgoed in het Maximapark - 2
- 7 Wintertelling op Oostbroek
- 8 Utrechtse Roeken in gevaar?
- 9 Activiteiten afgelopen periode
- 11 Activiteiten komende periode
- 12 Activiteiten in Vogelvlucht

De afdeling Utrecht (1902) omvat de gemeenten Utrecht, De Bilt, Houten, IJsselstein, Stichtse Vecht, Nieuwegein en Vijfheerenlanden
Voorzitter: Frans Coolen;
voorzitter@utrecht.knnv.nl
Secretaris: Paul Raadschelders;
secretaris@utrecht.knnv.nl
Ledenadministratie: Paul Raadschelders;
ledenadministratie@utrecht.knnv.nl
Penningmeester: Yvonne van Putten;
penningmeester@utrecht.knnv.nl
Natuurhistorisch secretaris: vacature;
activiteiten@utrecht.knnv.nl
Webmaster: Cockie Streng;
webmaster@utrecht.knnv.nl
Redactie: Paul Damoiseaux;
convo@utrecht.knnv.nl
Plantenwerkgroep: Richard Janzen;
plantenwerkgroep@utrecht.knnv.nl
Vogelwerkgroep: Menko Vlaardingerbroek;
vogelwerkgroep@utrecht.knnv.nl
Erelid:
Mevr. P. Bouwmeester-Bels
Dhr. Richard Janzen
Website: www.utrecht.knnv.nl

Notulen ALV 2026

door Paul Raadschelders

1. Opening en vaststellen agenda

Voorzitter Frans Coolen verwelkomt de aanwezigen en opent de vergadering; de agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Notulen vaststellen van de ALV 2025

Er zijn geen opmerkingen bij de notulen; deze worden vastgesteld met dankzegging aan de secretaris Paul Raadschelders.

3. Mededelingen

Frans Coolen informeert over de voortgang van het Jubileum Bomenboek. De redactie bestaat uit Frans en Madeline Tellegen. Er zijn nu (meer dan) voldoende hoofdstukken om 200 pagina's te vullen; met de uitgever zal overlegd worden hoe hiermee om te gaan. Volgens de planning moeten de hoofdstukken uiterlijk juni stabiel zijn. In de nazomer wordt overlegd met de uitgever Pictures Publishers zodat rond december de inhoud gereed is en door de uitgever drukklaar wordt gemaakt en gedrukt. Ook financieel gezien is er voortgang gemaakt. Frans Coolen en Yvonne van Putten zijn druk bezig geweest met fondsenwerving. Resultaat: bijdragen van Gemeente Utrecht (de burgemeester zal ook het voorwoord verzorgen), landelijke KNNV, KF Heinfonds, Ledenactie, eigen begroting, bijdrage uit opbrengst van plantencursus en restant van Van Zaanenfonds-subsidie; andere mogelijkheden zijn: Hugo de Vriesfonds en sponsoracties naar bedrijven.

4. Jaarverslagen

- Algemeen: naar aanleiding van verkrijging van ANBI-status wordt gevraagd of van de noodzakelijke extra ALV'en bij de voorzitter thuis een verslag is gepubliceerd. Van de eerste wel, van de tweede is dat onduidelijk; deze zal alsnog gepubliceerd worden. Aan Activiteiten moet worden toegevoegd de boomherkenningexcursie in februari. De activiteiten waren over het algemeen heel goed bezocht. Verslag is onder dankzegging aan de secretaris goedgekeurd.

- Jaarrekening/begroting: de penningmeester geeft een toelichting op de cijfers. Door subsidies en giften wordt het jaar met een ruim positief saldo afgesloten. Worden deze eruit gelaten, dan resulteert een licht verlies. Van de contributie blijft na afdracht aan de KNNV €10 per lid over voor eigen activiteiten. Met betrekking tot de Balans constateert Maarten Drost dat het exploitatieresultaat en de reservering voor het Bomenboek dubbel zijn opgenomen waardoor het eigen vermogen enigszins onduidelijk wordt. Gezamenlijk wordt de oplossing - een andere presentatie - hiervoor gevonden. Yvonne van Putten zal de aangepaste versie aan de Kascontrolecommissie voorleggen. De jaar-

rekening en begroting zijn unaniem goedgekeurd onder dankzegging aan de penningmeester.

- Plantenwerkgroep: Richard Janzen meldt een correctie: op 28 juni zijn in km-hok Nieuwegein niet 25, maar 225 soorten geïnventariseerd.

- Vogelwerkgroep: het gedetailleerd verslag wordt in dank aangenomen.

5. Vaststellen ledencontributie 2027

Het bestuur stelt voor de contributie met 3,3% (de inflatiecorrectie) te verhogen. Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

6. Kascontrolecommissie (Martin van Genderen en Herman Verschuren).

Martin heeft zich afgemeld. Op basis van het schriftelijk verslag van de commissie stelt Herman Verschuren voor de penningmeester en het bestuur decharge te verlenen. Dit wordt onder dankzegging unaniem aangenomen.

7. Benoemen kascontrolecommissie 2027

Tot leden van de kascommissie zijn benoemd Herman Verschuren (tweede jaar) en Maarten Drost.

8. Samenstelling bestuur

Volgens het schema van aftreden zijn Frans Coolen en Cockie Streng aftredend; zij stellen zich herkiesbaar. Beiden worden unaniem herkozen. Petra Jansen meldt dat zij wegens verhuizing aftreedt als natuurhistorisch secretaris. Iedereen waardeert haar inzet en enthousiasme als organisator van vele activiteiten. Petra meldt dat zij het altijd met veel plezier heeft gedaan; het was leuk om te doen. Ook de samenwerking met Utrecht Natuurlijk verliep erg goed en leidde tot goedbezochte, interessante bijeenkomsten. In de Nieuwsbrief en de CONVO zal een oproep worden geplaatst voor een nieuwe Natuurhistorisch secretaris.

9. Organisatie jubileumviering 2027

Als voorlopige datum is vastgesteld zaterdag 22 mei; locatie en opzet moeten nog worden uitgewerkt. Het Bomenboek zal dan gepresenteerd worden. Maarten Drost stelt als locatie voor: Gunterstein, alleen beschikbaar op zondagen. Maarten zal informeren naar de mogelijkheden.

10. Afdelingsweekend 5-6-7 juni

Paul Raadschelders meldt dat het programma vrijwel rond is. Voor enkele wandelingen wordt nog een excursieleider gezocht. Voor de excursie naar groeve 't Rooth is door Het Limburgs Landschap een excursieleider toegezegd. Er zijn nog 3 open plaatsen.

11. Rondvraag en sluiting

Geen opmerkingen.

PAUZE

Na de pauze presenteert Frans Coolen de documentaire Eeuwige Bossen van Jan Ketelaars in samenwerking met Bert Maes: een zoektocht naar oude boskernen van inheemse soorten in Nederland. In nog maar 3% van onze bossen en houtwallen komen wilde bomen en struiken voor. Waar staan ze en hoe werden ze in het verleden benut? Bert Maes doet al meer dan 50 jaar onderzoek doet naar wilde bomen en struiken. Een gedreven, enthousiaste verteller. Een ‘oude’ bekende is de Linde: ‘die gaat niet dood, loopt steeds opnieuw uit’. Onder opslag worden oude hakhoutstompen gevonden en weer vrijgemaakt van overwoekerende opslag. Er zijn ‘boomgaarden’ aangelegd om diverse DNA-typen van dezelfde soort op te kweken om het genetisch erfgoed te behouden. Tenslotte de waarschuwing: er zijn plannen om miljoenen bomen aan te planten, maar doe dat niet lukraak, gebruik inheemse soorten.

Voor wie de documentaire niet heeft gezien: bekijk de video op <https://eeuwigebossen.nl/>

Oud hakhout in De Meinweg
foto: Paul Raadschelders

Boekenbestelservice KNNV

Raadpleeg de website van de KNNV-uitgeverij (knnvuitgeverij.nl) of de advertenties van de KNNV-uitgeverij in Natura om te bepalen wat je wilt bestellen. Informeer naar de prijs bij de afdeling Utrecht (het gaat om aanzienlijke kortingen). Stuur een email met de volledige bestelinformatie naar penningmeester@utrecht.knnv.nl. U ontvangt een factuur en zodra deze betaald is, worden de boeken besteld. De boeken kunnen worden afgehaald bij de penningmeester (woonachtig in Leidsche Rijn, Utrecht).

Verslag Extra ALV

2 juli 2025

door Paul Raadschelders

Aanwezig: Frans Coolen, Petra Jansen, Paul Raadschelders, Yvonne van Putten, Cockie Streng

1. Opening van de ALV

Frans Coolen opent de vergadering en constateert dat behalve het voltallige bestuur geen leden aanwezig zijn. Zoals in de aankondiging vermeld, staat als enige punt op de agenda de wijziging van de statuten, nodig in verband met aanvraag van ANBI-status. De wijziging is door de notaris Damsté doorgevoerd in de concept-versie van de aangepast statuten. Deze is aan de leden rondgestuurd als bijlage bij de aankondiging van de ALV.

2. Mededelingen en/of binnengekomen stukken

Geen

3. Stemming over de voorgestelde wijziging

De voorgestelde wijziging wordt met algemene stemmen door de aanwezigen goedgekeurd. Gezien het ontbreken van het vereiste quorum is een tweede Algemene Ledenvergadering noodzakelijk. Aangezien dit resultaat verwacht werd is al eerder een tweede ALV aangekondigd en aan alle leden doorgegeven, namelijk op 16 juli.

De voorgestelde wijziging betreft de verplichting om in geval van ontbinding van de vereniging een eventueel batig liquidatiesaldo te besteden ten behoeve van een ANBI-instelling (art. 14.3). De wijziging wordt met algemene stemmen goedgekeurd.

4. Rondvraag en sluiting

Frans Coolen informeert of er punten zijn voor de rondvraag. Er zijn geen punten. Frans sluit de vergadering.

Natuurvereniging

KNNV

125
jaar

afdeling Utrecht

Faunapassages en de Otter

door Ria Glas

In Kockengen komen Otters voor in De Rietlanden. Gerard van Zuijlen (Natuurwerkgroep Kockengen) heeft daar vanaf 2020 met regelmaat deze dieren gefotografeerd met een fotoval (waarneming.nl/observation/339333118/). In 2024 is er een vrouwtje met jongen gezien.

Het lijkt erop dat Otters mobiele beestjes zijn. In de stad Utrecht zijn nu ook op diverse plaatsen mogelijke spraints gevonden of Otters gezien. De waarnemingen zijn nog niet gevalideerd. Zijn ze echt al in de stad? Volgens Gitty Korsuize wel, alleen hebben wij ze nog niet (goed genoeg) gezien.

Mogelijke sporen van Otters in de stad Utrecht (blauwe puntjes)
bron: waarneming.nl/

Het is daarom hoog tijd om de faunapassages onder drukke wegen na te lopen, want die Otter komt echt een keer onze kant op. Die ene die op de A2 werd doodgereden is wel genoeg dode Otter.

In Leidsche Rijn is een aantal faunapassages gemaakt van schanskorven, zo'n gazon kooi met stenen erin. De stenen zijn wat in elkaar gezakt waardoor er tussen gaas en stenen enkele centimeters open ruimte zit. Dat lijkt meer op een wildrooster! Daar zal geen zoogdier gebruik van maken, of hij moet schoenen aan hebben.

Ik ben eens gaan kijken welke (brede) sloten er zijn, welke verbindingen naar het buitengebied er zijn en welke faunapassages

Otter (*Lutra lutra*)
Saxifraga-Mark Zekhuis

Schanskorf als (onbruikbare) faunapassage
foto: Ria Glas

er onder wegen doorlopen. Wat ik heb gevonden heb ik op de kaart gezet. Tot welke breedte gebruiken Otters sloten? Ik heb eigenlijk geen idee. Langs sommige sloten valt niet te lopen voor een Otter, maar ik weet ook niet of ze wel eens heen zwemmen en terug lopen. Als hij door de Vikingrijn in het Maximapark zwemt en daarna bij de Haarrijnse Rading lopend oversteekt, dan wordt hij niet oud.

Zijn er mensen die mee willen kijken waar de faunapassages ontbreken of niet in orde zijn? Of mensen die veel weten over Otters, die willen helpen om te kijken welke passages het belangrijkste zijn? Mail me op ria@natuurlr.nl!

Inventarisatie verbindingen en faunapassages door Ria Glas
bron: www.google.com/maps/d/edit?mid=1VuPZ5vIN8selroChEOLzQ-GVlgavOLtc&usp=sharing

Als KNNV zouden we dit moeten kunnen inventariseren. Hoe ze daarna verbeterd worden is stap twee. Misschien kan dat deels als vrijwilligerswerk en deels door de gemeente.

Een korte impressie van otterpassages in Kockengen en Lopik is te zien op YouTube (www.youtube.com/watch?v=upX5BjlgDFY).

NB De kaartjes in het artikel zijn interactief en te zien op utrecht.knnv.nl/nieuws/

Groen erfgoed in het Maximapark - 2

door Frans Coolen

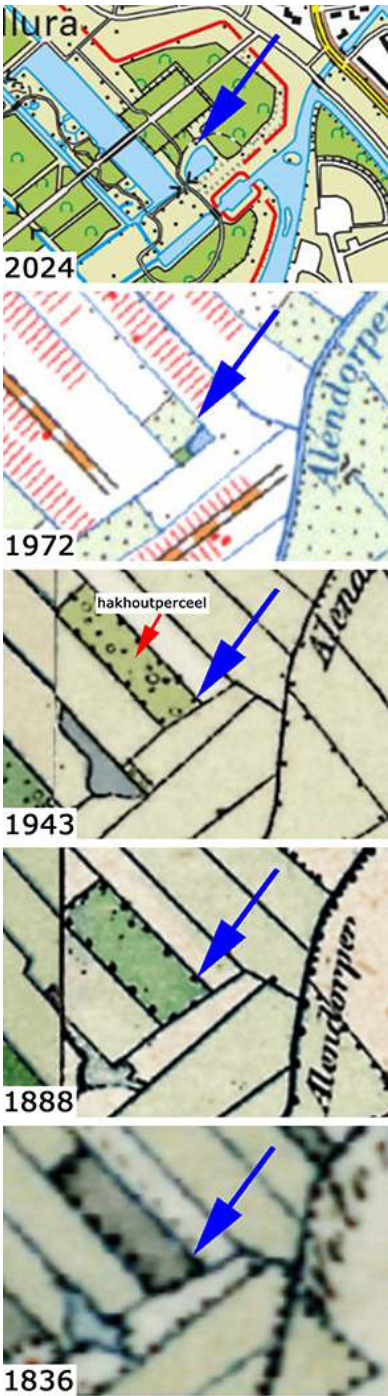
In de vorige CONVO heb ik beschreven hoe rijen Zwarte elzen als kleine landschapselementen in het Maximapark behouden zijn gebleven. In dit artikel beschrijf ik een ander voorbeeld: twee elzen die ongetwijfeld al heel oud zijn.

De twee bijzondere elzen staan bij het Gat van Serton, een waterplas in de buurt van de Lelievijver. Ze staan op circa 8 meter afstand van elkaar. Het zijn doorgeschoten hakhoutstoven. Er is geen duidelijke stam of stobbe zichtbaar. De omtrek van de stoven vlak boven de grond is ruim 3 meter. De bomen zijn dus al heel oud. Dat zij deel uitmaakten van een eeuwenoude hakhoutcultuur is aannemelijk omdat op oude kaarten blijkt dat ze aan de rand van een veenweide stonden, die volgens de legenda werd aangeduid als hakhoutperceel.

Afbeelding 1
links: Een van de twee Zwarte elzen bij het Gat van Serton met grote hakhoutstooft
rechts: Detail hakhoutstooft
foto: Frans Coolen

In afbeelding 2 is met behulp van topotijdreis.nl de positie van de twee bomen op de topografische kaart weergegeven voor diverse uiteenlopende jaartallen, variërend van 1836 tot 2024. In de periode voorafgaand aan de veertiger jaren van de vorige eeuw is het landschap nauwelijks veranderd. Duidelijk is te zien dat er in de jaren 1970 veel glastuinbouw was. Door de aanleg van het park is het landschap daarna volledig op de schop gegaan. De loop van de Alendorper weterring is op de recente kaart nog enigszins te herkennen. Op afbeelding 3 is te zien dat de elzen in 2005 deel uitmaakten van een rij bomen langs de rand van een veenweide, het vroegere hakhoutperceel. De blauwe pijl wijst naar de Zwarte elzen van afbeelding 1.

Afbeelding 2:
De blauwe pijl wijst naar plek van de oude Zwarte elzen door de jaren heen
bron: Kadaster

Uit analyses van oude kaarten blijkt dat het Maximapark veel waardevolle landschapselementen bevat. Het is groen erfgoed dat bijdraagt aan het bijzondere karakter van het park. Dit erfgoed is het beschermen bijzonder waard. Het in het park aangelegde bos staat soms heel dicht tegen de rijen knotelzen aan. Deze elzen zijn niet hoog en dreigen door het opkomende aangeplante bos overschaduwd te worden. Het zou dan ook goed zijn als er wat bomen worden weggehaald. Dan blijft zowel het bos in stand als krijgen de knotelzen voldoende licht zodat ze voor de langere toekomst behouden blijven.

Afbeelding 3
Elzen langs de rand van een door sloten omgeven veenweide. De plas is het Gat van Serton
bron: Google Earth

Literatuur

Kemenade, L van & B. Maes, 2025. Veldgids Wilde bomen en struiken. KNNV Uitgeverij, Zeist.
Maes, B., 2024. Atlas wilde bomen en struiken. Pictures Publishers, Woudrichem.
Maes, B., 2022. Inheemse bomen en struiken in Nederland en Vlaanderen. Boom, Amsterdam.
Kemenade, L. van, 2025. ‘Onmisbaar groen erfgoed’, Natura, 122 nr. 4, p. 6-7.
Bremer, P., 2025. ‘Eerherstel voor hakhout’, , Natura, 122 nr. 4, p. 16-18.

Wintertellingen op Oostbroek

door Menko Vlaardingebroek

De afgelopen drie winters hebben wij (Grietje Vlasma en ik) vogels geteld op twee akkers die op landgoederen van het Utrechts Landschap in De Bilt liggen. De ene akker ('De Grote Hoek') ligt op Beerschoten en wordt doorsneden door een wandelpad. De andere akker ('Het Bosland') ligt op Oostbroek, ten noorden van de snelweg, net ten zuiden van de Biltse Grift en direct ten westen van Vollenhoven. Het Utrechts Landschap heeft veel werk aan het onderhoud van deze akkers en wil dus graag weten of en hoe vaak ze bezocht worden door vogels, insecten en andere dieren, en dan vooral door typische akkervogels als Leeuweriken, Piepers en Roodborsttapuiten (Patrijzen en Kwartels zouden ook interessant zijn, maar dat lijkt niet zo waarschijnlijk).

Het Bosland ligt een beetje buiten het zicht en is niet vrij toegankelijk. Dit artikel vertelt iets over de resultaten van de telling op deze akker. Wij hebben daar geteld in de winter van 23/24 (vijf bezoeken), 24/25 (negen bezoeken) en 25/26 (zeven bezoeken). De eerste winter telden we een keer per maand, daarna zijn we overgestapt op twee keer per maand, omdat je anders erg weinig gegevens hebt. De omstandigheden veranderden van winter tot winter, wat het moeilijk maakt de gegevens van de verschillende jaren met elkaar te vergelijken. De eerste winter (23/24) stond er vegetatie op de akker (maar geen Rogge) en was het er zo nat dat er continu een laagje water op stond. De tweede winter (24/25) was de akker helemaal kaal. Hij was zorgvuldig omgeploegd en er groeide bijna niets. De derde winter (25/26) had men de Rogge op de akker laten staan. Deze veranderingen in omstandigheden kun je voor mijn gevoel goed terugzien in de vogels die we tijdens de tellingen op het Bosland gezien hebben. Ik zal dat toelichten aan de hand van een aantal voorbeelden. In de tabellen is per soort en per winter vermeld bij hoeveel bezoeken we die soort gezien hebben en wat het maximumaantal individuen was.

Vinken en Groenlingen

De Vink is de vogel die we het meest gezien hebben. Vooral het laatste jaar waren er veel Vinken, wat zonder twijfel te verklaren is uit het feit dat de Rogge op de akker was blijven staan. Er waren het laatste jaar vast ook meer muizen dan de voorafgaande jaren, maar dat is veel moeilijker vast te stellen.

Oostbroek Het Bosland		Winter: Aantal bezoeken:	2023-24 5	2024-25 9	2025-26 7
Vink	Fringilla coelebs		3x, max 5	7x, max 25	7x, max 100
Groenling	Chloris chloris		1x, max 1	1x, max 12	7x, max 20

Roofvogels en Reigers

Als er meer kleine zangvogels en knaagdieren zijn, verwacht je ook meer roofvogels en Reigers, maar dat is niet zo duidelijk waar te nemen. Misschien werd de Sperwer die we in 25/26 gezien hebben aangetrokken door de aanwezige Vinken, en was het aantal Reigers het laatste jaar ook groter dan de jaren daarvoor, maar het aantal waarnemingen lijkt me te klein om er conclusies uit te trekken.

Oostbroek Het Bosland		Winter: Aantal bezoeken:	2023-24 5	2024-25 9	2025-26 7
Sperwer	Accipiter nisus				3x, max 1
Havik	Astur gentilis		1x, max 1		
Buizerd	Buteo buteo		2x, max 1	1x, max 1	
Grote Zilverreiger	Ardea alba			3x, max 1	2x, max 1
Blauwe Reiger	Ardea cinerea			1x, max 1	4x, max 2

Piepers, Leeuweriken en Roodborsttapuit

Veldleeuwerik hebben we wel gehoord, maar niet op de akker gezien. Het aantal Piepers was ook niet groot. Roodborsttapuiten verblijven er het hele jaar en broeden er vermoedelijk ook. De Grote pieper in de winter van 2024 was natuurlijk wel erg leuk.

Oostbroek Het Bosland		Winter: Aantal bezoeken:	2023-24 5	2024-25 9	2025-26 7
Witte Kwikstaart	Motacilla alba		1x, max 1	2x, max 1	
Grote Pieper	Anthus richardi			1x, max 1	
Graspieper	Anthus pratensis		3x, max 2		
Roodborsttapuit	Saxicola rubicola		2x, max 3	1x, max 1	3x, max 3

Snippen. Watersnip en Bokje

Deze vogels hebben we vooral de eerste winter gezien, wat zonder twijfel komt door het feit dat de akker toen erg nat was. Waarom ze het laatste jaar helemaal ontbraken durf ik niet te zeggen.

Oostbroek Het Bosland		Winter:	2023-24	2024-25	2025-26
		Aantal bezoeken:	5	9	7
Bokje	<i>Lymnocyptes minimus</i>	2x, max 5			
Houtsnip	<i>Scolopax rusticola</i>			1x, max 1	
Watersnip	<i>Gallinago gallinago</i>	3x, max 5	3x, max 4		

We hebben tijdens onze tellingen meer soorten vogels gezien, maar dan vooral in de bomen aan de rand van de akker, waaronder Houtduif (max. 40), Holenduif (max. 15), Kievit (alleen overvliegend), Zwarte kraai (max. 17), Spreeuw (max. 40) en Koperwiek (max. 30). Het ligt voor de hand dat deze soorten ook zo nu en dan op de akker voedsel zochten.

Het is het plan nog tenminste twee jaar te tellen. Grietje heeft helaas geen tijd meer. Als iemand dus graag een keer in de twee weken mee wil lopen vanaf november 2026, dan moet hij of zij even contact met me opnemen (zie pagina 2 van deze CONVO voor e-mailadres).

Bokje (*Lymnocyptes minimus*)
 foto: Saxifraga-Bart Vastenhouw

U-pas zaken

U-pashouders kunnen hun contributie bekostigen uit hun budget. U-pashouders die lid willen worden kunnen zich wenden tot de penningmeester: penningmeester@utrecht.knnv.nl. Om in aanmerking te komen voor een U-pas gelden voorwaarden t.a.v. het inkomen die vermeld staan in u-pas.nl. U kunt ook bellen met 088-600 6300

Utrechtse Roeken in gevaar?

door Frans Coolen

Zoals ieder jaar rapporteer ik in de zomereditie over de ontwikkeling van het aantal Roeken in de gemeente Utrecht. Maar eerst iets over een paginagroot artikel in het dagblad Trouw van 8 april jongstleden. De kop luidt: ‘Laserpen moet Pelt verlossen van krijsende roeken’. Pelt is een dorp in Belgisch Limburg, en daar hebben ze dus last van herrie van een roekenkolonie. Een laserpen wordt gebruikt om de Roeken te verjagen, al lijkt dat niet echt te lukken. Hoe haal je het in je hoofd om met een laser op vogels te stralen! De vogels kunnen verblind raken, wat funest is voor hun overlevingskansen. Volgens EU-Vogelrichtlijn mogen zonder vergunning vogels niet verstoord worden. Een groot gedeelte van het krantenartikel wordt ingenomen door een foto van een Zwarte kraai, dus niet eens een Roek. De schrijver kent blijkbaar niet eens het verschil tussen beide vogelsoorten. Mensen kunnen nu op het idee gebracht worden om lasers op allerlei andere zwarte vogels te richten. Gelukkig is het artikel een pleidooi om Roeken met rust te laten. Een van de argumenten dat hiervoor wordt aangevoerd is echter dubieus. Roeken zouden ecologisch erg waardevol zijn omdat ze helpen met het opruimen van insecten. Roeken zijn ecologisch waardevol, dat wel, maar niet omdat ze veel insecten eten. Het aantal insecten is immers de afgelopen jaren problematisch sterk afgenomen, dus ze opeten is in ecologisch opzicht niet bepaald waardevol. Roeken zullen ongetwijfeld insecten eten, maar gelukkig is dat beperkt, want het zijn alleseters.

De bedoeling van het artikel is goed, maar ongetwijfeld uit onwetendheid deugt de onderbouwing niet. Overigens, uit eigen ervaring worden Roeken vaak helemaal niet door veel mensen verwenst. Als ik hun nesten in het voorjaar tel, word ik regelmatig aangesproken door voorbijgangers die vinden dat het interessante beesten zijn, die ook recht op leven hebben. Een beetje overlast is vaak geen probleem. Zodra het donker wordt, gaan ze slapen en blijven ze stil.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Europaweg	43	42	31	0	0	0	0	0	0	0
Electronweg	?	?	?	18	0	0	0	0	0	0
Hindersteinlaan	?	?	?	6	7	11	4	2	0	0
Utrechtseweg	0?	0?	0?	0?	0?	0?	2	4	0	0
A12/Meerndijk	0?	0?	15?	36	46	53	72	65	62	52
Heldammersingel	0?	0?	0?	0?	0?	0?	9	10	12	11
totaal	?	?	?	60	53	64	87	81	74	63

Aantal getelde roekennesten per jaar per kolonie

Maar nu de Roeken van Utrecht in 2026. Sinds 2017 tel ik in het voorjaar het aantal nesten binnen de gemeentegrens. Ieder jaar geef ik de tellingen door aan Sovon. Het gaat in totaal om 6 kolonies, die zowel verlaten zijn als gevestigd. Bijgaande tabel geeft een overzicht. Kolonies die eenmaal zijn verlaten, worden door de vogels niet meer opnieuw gebruikt, tenminste dat is mijn ervaring. Momenteel zijn er nog twee actieve kolonies: 52

nesten in een groep Essen langs de zuidelijke afrit van de A12 naar de Meerndijk tegenover het wegrestaurant, en 11 nesten in Platanen aan de Heldammersingel, tegenover het winkelcentrum De Veldhof in Veldhuizen.

Mogelijk heb ik niet alle kolonies in het vizier en zijn er nog andere binnen de gemeente. Waar en waarom een kolonie op een bepaalde plek gevestigd wordt of juist verlaten, is volstrekt onduidelijk. Het vestigingsbeleid van Roeken is ondoorgrondelijk. Het is dus moeilijk om gericht te zoeken. Op de website van Sovon staan alle kolonies in Utrecht genoemd die sinds 1985 zijn waargenomen. Ik controleer regelmatig of er nog in gebruik zijn. Ook stap ik weleens op de fiets om naar mogelijk nieuwe locaties te gaan kijken. Maar tot nu toe kom ik op niet meer dan bovenstaande twee kolonies in Utrecht.

Eind februari kreeg ik van Sovon een oproep om ook dit jaar weer nesten te tellen. Daarbij werd benadrukt dat het moment waarop je dat het best kunt doen ergens in de loop van april is, wanneer de bladeren aan de bomen komen. Uit ervaring wist ik al dat Roeken wispelturige nestbouwers zijn. In een kolonie worden voortdurend nieuwe nesten gebouwd en bestaande nesten afgebroken. In de loop van april is de situatie stabiel. Ik heb dit jaar de roekennesten geteld op 14 april, toen de bladeren van de Platanen en de Essen verschenen.

In de tabel is te zien dat vanaf 2023 het aantal nesten gestaag is afgenomen van 87 in 2023 naar 63 dit jaar. Het aantal nesten kan jaarlijks sterk fluctueren, maar toch is dit geen positief teken. Bij de A12/Meerndijk is de achteruitgang significant. Als deze achteruitgang jaarlijks in ongeveer gelijke mate voortzet, zou dit betekenen dat omstreeks 2033 alle Roeken uit de gemeente Utrecht zijn verdwenen. We zullen het zien.

Roek op locatie A12/Meerndijk dd. 14 april 2026. De Essen komen in blad.

foto: Frans Coolen

foto: Frans Coolen

De Essen bij de A12/Meerndijk zijn aangetast door de essentaksterfte. Een aantal ervan is al geveld. Dit heeft mogelijk geleid tot de afname van het aantal nesten. Wanneer een keer alle Essen worden geveld, wordt daarmee de hele kolonie fysiek verwijderd. Misschien dat de Roeken tijdig verkassen. Komende jaren hou ik dit in de gaten en moet ik misschien nog vaker op de fiets om uit te zoeken of ze zich dan elders hebben gevestigd.

Activiteiten afgelopen periode

door Activiteitencommissie

Vogelexcursie Everdinger Waarden, 21 maart

Met elf deelnemers gingen we vogels kijken in de Everdinger Waarden. (De excursie was volgeboekt maar vijf mensen moesten helaas op het laatst afzeggen). Eerst was het nog erg koud, maar later toen de zon ging schijnen werd het behaaglijk.

Tjiftjaf

foto: Ton Goes

Nog voor we het gebied in liepen zagen we twee Wilde zwanen overvliegen. Dat was een goed begin! En op het eerste paadje hoorden we volop de Tjiftjaf en zagen we een Goudhaantje. Eenmaal bij de Lek aangekomen zagen we een mooi mannetje Krooneend zwemmen en verder Grote zaagbekken, zowel mannetjes als vrouwtjes. Na een pauze met stroopwafels, koffie en thee liepen we verder het gebied in. We zagen onder meer Roodborsttapuiten, Rietgorzen en Kneutjes, en een snel overvliegende Slechtvalk.

Koffiepauze Everdinger Waarden
foto: Ton Goes

Op de slikjes zat een grote groep Grutto's, die we later ook zagen vliegen en hoorden roepen. Andere steltlopers die we spotten waren Kemphaan, Kievit en Tureluur. Daarnaast hier ook veel soorten eenden zoals Slobeend, Bergeend, Tafeleend en Wintertaling. Na een stuk gelopen te hebben hoorden we in het riet de Blauwborst zingen en even later zagen we hem zitten in een klein struikje. Wat een geluk!

Op de terugweg naar de parkeerplaats zagen we ook nog twee vlinders, een Gehakkelde aurelia en een Dagpauwoog. En de eerste Pinksterbloemen stonden in bloei. Al met al een zeer geslaagde excursie met mooie vogels, goed weer en een gezellige groep mensen.

Excursie Stinzenplanten Nijenrode, 12 april

Een groep van vijftien enthousiaste deelnemers kwam op deze zonnige maar frisse morgen naar Landgoed Nijenrode om er de stinzenplanten te bekijken. Het in Engelse landschapstijl aangelegde kasteelpark is een van de vijf landelijke hotspots hiervoor en niet vrij toegankelijk, dus dit was een mooie kans.

Gids Maarten Drost vertelde eerst wat over de geografie – hoe grondsoorten en hoogteverschillen van invloed waren en zijn op

Park Nijenrode
foto: Caroline Meijer

inrichting, flora en fauna van het terrein – en vervolgens over de geschiedenis van stinzenplanten in Nederland en op het landgoed. Tijdens de wandeling door het prachtige park kregen we van alles te zien: Holwortel, Bostulp, Kievitsbloem, Knikken-de vogelmelk en Boshyacint waren als 'beloofd' massaal aanwezig en ook zagen we Oosterse sterhyacint, Vingerhelmbloem en Bosanemoon. Behalve de onderscheidende kenmerken van Holwortel versus Vingerhelmbloem en andere planten kwamen onderweg ook diverse bijzondere boomsoorten die er groeiden aan bod. Een aangename en leerzame excursie.

'Landschap lezen' in Amelisweerd en Rhijnauwen, 18 april

Een klein enthousiast groepje ging met IVN-gids en bioloog Kees de Heer het landschap van Amelisweerd en Rhijnauwen lezen met speciale aandacht voor de natuur. We troffen het met het mooie weer en werden de hele wandeling vergezeld door de zang van onder andere Zwartkop, Tjiftjaf en Vink.

We startten bij de ijskelder naast het landhuis Oud Amelisweerd, waar Kees vertelde over de vleermuizen die hier tegenwoordig huizen en de geschiedenis van de ijskelder. Aan de hand van heldere kaarten en afbeeldingen lichtte hij vervolgens toe wat er allemaal te zien en beleven is als je kijkt naar de vier aspecten van het Landschap lezen: de verticale samenhang, de horizontale samenhang, de seizoenssamenhang en de historische samenhang, een indeling die ooit bedacht is door twee landschapsarchitecten.

Afbeeldingen van Kees de Heer
foto: Nine Ebben

Na de ijskelder liepen we naar het punt voor het landhuis Oud Amelisweerd waar verschillende lanen/zichtlijnen samenkomen, waaronder de Domlaan. Deze strakke lanen zijn typisch voor de Franse stijl en dit geldt ook voor het Trapeziumbos met zijn geometrische vormen. Verderop kwamen we op het Engelse Werk met zijn romantische stijl van kronkelpaadjes, waterpartijen en een uitkijkheuvel. Bij deze aanleg speelt het aspect van de verrassing een grote rol.

Er stonden heel wat stinzenplanten in bloei, onder meer Slanke sleutelbloem, Daslook en Bosanemoon, en Kees wees op hun cultuurhistorische waarde en hun waarde voor insecten. Zo vertelde hij dat de Gevulde bosanemoon die we zagen geen of zeer weinig stuifmeel vormt, doordat de meeldraden zijn omgevormd tot extra bloemblaadjes. Op andere stinzenplanten wordt in het voorjaar door verschillende vroege insecten wel degelijk gefoerageerd. Ook zagen we massaal de Gulden boterbloem

bloeien en vestigde Kees onze aandacht op gallen en op Mineermotten zoals de Hulstvlieg en de Kastanjemineermot (de laatste krijgt wel vier keer per jaar jongen).

We bekeken de bodem die bestaat uit klei en zand en heel vruchtbaar is, wat onder andere te zien is aan de vele fruitbomen in de Kromme Rijn-streek, en in Rhijnauwen stonden we stil bij de oude duiventil en het Bunkerpad, waar geen bunkers maar kazematten staan. Gedurende de hele excursie liet Kees ons verschillende kaarten (bijv. hoogtekaarten) en afbeeldingen van historische gebouwen zien om de samenhangen te illustreren waardoor we ons een rijker beeld konden vormen van het landschap en het grotere geheel.

En natuurlijk werden er de nodige boekentips uitgewisseld: *Niet zonder elkaar* over de samenhang tussen planten en dieren, de driedelige reeks *Wilde planten* en de vijfdelige *Nederlandse ecologische Flora*. Een heel interessante en leuke excursie met een leergierig groepje mensen en een enthousiaste gids!

Rondleiding Landgoed Haarzuilens, 16 mei

Boswachter en ecooloog Stéphanie IJff leidde een klein groepje geïnteresseerden rond op Landgoed Haarzuilens, waarbij ze vertelde over de geschiedenis en ontwikkeling van het terrein. Sinds het in 2000 in eigendom en onder beheer kwam van de Vereniging Natuurmonumenten is er meer ruimte gekomen voor recreatie en natuur. Dat was ook de opdracht van de gemeente en de provincie Utrecht. Een mooi voorbeeld van hoe recreatie en natuur kunnen samengaan: het speelterrein OERR blijkt een leefgebied te zijn voor de Rugstreeppad!

De wandeling voerde over paden in het weide- en akkergebied en door een oude boomgaard en het voedselbos. De weiden worden deels begraaasd, de hooilanden worden tweemaal per jaar gemaaid en afgehooid, de akkers worden niet bemest. Tussen de percelen veel lange meidoornhagen, waarvan sommige jaarlijks, andere tweejaarlijks gesnoeid worden, weer andere gevlochten worden. Alles om zoveel mogelijk variatie aan te brengen ten behoeve van fauna.

Op sommige akkers werden Veldbonen geteeld voor geitenboer-

derij Geertjes Hoeve, op andere stonden Winterrogge en Gerst al flink hoog; Vlas en Tarwe wilden nog niet echt kiemen helaas. Het mooist voor de floristen onder ons waren uiteraard de akkerbloemen: behalve Klaproos en Korenbloem, ook Brede lathyrus, Bolderik, Akkerboterbloem, Knopherik, Naaldenkervel en Ringelwikke, waarvan de zaden precies het gewicht schijnen te hebben van een graankorrel waardoor ze niet uit te zeven zijn – een frappant staaltje natuurlijke selectie! Op de graslanden veel Scherpe en Kruipende boterbloemen en Koekoeksbloemen; in de bermen tussen fietspad en sloot vele Wikkes en zelfs Reukgras. We spotten diverse Hazen en Fazanten, zagen geen Reeën helaas maar wel wat Nijlganzen met talrijk nageslacht. Bij de Haarrijnse plas zagen we Oeverzwaluwen duikelen en in hun holen in de betonmuur kruipen en zowaar scheerde er ook in een lange en daardoor goed zichtbare vlucht een IJsvogel over het spiegelgladde oppervlak. Een prachtig gezicht.

Het voedselbos was een mooie afsluiter – hier worden bijzondere gewassen geteeld (inheemse en exotische) voor restaurants in de omgeving en liefhebbers met een oogstabonnement. Diverse percelen liggen wat hoger, zodat er luwten ontstaan voor meer mediterrane planten enzovoort. De Brave hendrik vormt er een natuurlijke bescherming van de bessenstruiken tegen vogelvraat, en we proefden van Eeuwige moes en Roomse kervel. Zeer de moeite waard allemaal.

Activiteiten komende periode

door Activiteitencommissie

Vlinderexcursie naar de Moerputten, zaterdag 25 juli 2026 (reservedatum 1 augustus)

Na een eerste excursie van de KNNV Utrecht in 2016 nu voor de vierde keer de kans om in dit mooie natuurgebied nabij Den Bosch het Pimpernelblauwtje te spotten! Sowieso is de Moerputten een prachtig gebied, waar bijvoorbeeld ook Blauwe knoop groeit, en verder vliegt ook het Oranje zandoogje er veelvuldig.

Het Pimpernelblauwtje is bijzonder omdat het een zeer kwetsbare vlinder is, alle omstandigheden moeten precies goed en tegelijkertijd aanwezig zijn. Onontbeerlijk zijn de aanwezigheid van de waardplant Grote pimpernel en een bepaalde soort Knoopmieren die helpen met de larven. Verder is het belangrijk dat het mooi weer is! Daarom houden we als reservedatum 1 augustus aan. Bij regen heeft het geen zin om te gaan. Onze route door het gebied ligt nog niet vast – die is afhankelijk van recente waarnemingen.

Datum: zaterdag 25 juli 2026

Tijd: Vertrek om 9:30 uur per auto uit Utrecht, later in de middag terug in Utrecht

Aanmelden: uiterlijk 21 juli via utrecht.knnv.nl/agenda. Op het formulier kun je aangeven of je een auto tot je beschikking hebt of mee wilt rijden. Na 21 juli sturen we je informatie over het vervoer. Het maximumaantal deelnemers is 12.

Gerstakker Haarzuilens
foto: Caroline Meijer

Pimpernelblauwtje (*Maculinea nausithous*)
foto: Saxifraga-Mark Zekhuis

Excursie Vredevoetpad, zaterdag 12 september 2026

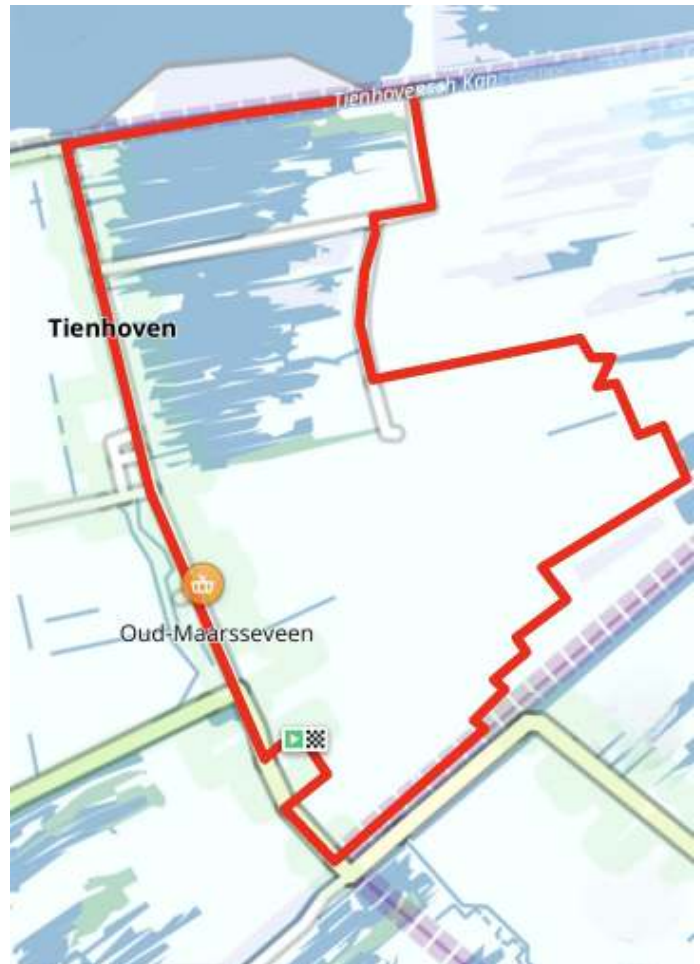
Ga mee op deze leuke natuurexcursie. Het Vredevoetpad leidt ons door het oer-Hollandse landschap van Tienhoven langs plassen en kruidenrijke graslanden. Het is een route van 7,5 km met drassige weilanden, overstapjes, schapen, koeien, dijken, waterpartijen, een molen, planten en vogels. Puur genieten van dit onvervalste, typisch Nederlandse polderlandschap waar je de sporen van de veenwinning nog duidelijk kunt zien.

We zullen kijken naar vogels en wat er verder aan natuur te zien is en daarom zullen we regelmatig stilstaan op onze route. We komen bij een uitkijkheuvel waar je uitkijkt over de Oostelijke binnenpolder van Tienhoven. Dit gebied is onderdeel van het Natura 2000 gebied 'Oostelijke Vechtplassen'. Ook komen we langs de historische molen de Trouwe Wachter. Het laatste stukje lopen we door het dorp waar verschillende horecagelegenheden zijn. Hier kunnen we eventueel nog wat drinken. Als je een verrekijker hebt neem die dan mee, we zullen zelf ook nog een paar extra kijkers meenemen.

Datum: zaterdag 12 september 2026

Tijd: Vertrek om 9.30 uur per auto uit Utrecht, halverwege de middag terug in Utrecht

Aanmelden: uiterlijk 9 september via utrecht.knnv.nl/agenda. Op het formulier kun je aangeven of je een auto tot je beschikking hebt of mee wilt rijden. Na 9 september sturen we je informatie over het vervoer. Het maximaal aantal deelnemers is 16.

Vredevoetpad
bron: OsmAnd

Activiteiten in Vogelvlucht

25 juli

Vlinderexcursie De Moerputten

12 september

Natuurexcursie Vredevoetpad

De CONVO is de periodiek van de afdeling Utrecht van de KNNV en verschijnt vier keer per jaar. Sluitingsdatum kopij voor de volgende CONVO: **3 september**. Kopij aanleveren via redactie@utrecht.knnv.nl

Een abonnement op de CONVO zonder lidmaatschap kost €15,50 per jaar.

Contributie/lidmaatschap 2026: gewoon lid: €37,50; huisgeenootlid: €16,50; jeugdlid*: €23,00 te voldoen op rekening NL95RBRB8848850774 t.n.v. KNNV afdeling Utrecht. Vanaf 1 oktober 2026 bedraagt de contributie €8,00 tot het einde van het kalenderjaar. U-pashouders kunnen hun contributie geheel of gedeeltelijk voldoen uit hun budget. Opzegging van het lidmaatschap vóór 1 november. Leden van de KNNV zijn bij activiteiten van de KNNV verzekerd tegen persoonlijke aansprakelijkheid.

*Het jeugdlidmaatschap geldt tot en met het kalenderjaar waarin men 31 wordt.